

رہیافت آموزشی توانمندسازی زنان تسہیلگر روستایی حاشیہ طرح آبخوانداری کوثر تنگستان

- مہناز امیر امینی خلف لو^۱، علی اکبر خسروی بابادی^{۲*}، حمیدرضا رضازادہ بہادران^۳، پرویز بیات^۴، علی رضا حسینی بافرانی^۵
- ۱- دانشجوی دکتری فلسفہ تعلیم و تربیت، گروه علوم تربیتی، واحد تہران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تہران، ایران.
- ۲- دانشیار گروه علوم تربیتی، واحد تہران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تہران، ایران.
- ۳- استادیار گروه علوم تربیتی، واحد تہران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تہران، ایران.
- ۴- استادیار مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی بوشہر، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، تہران، ایران.
- ۵- استادیار، گروه علوم دامی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، تہران، ایران.

چکیدہ

زنان روستایی نیروی عمدہ برای ایجاد تحول و توسعہی روستایی بہ شمار آیند. از جملہ رویکردهای مہم توجہ بہ جامعہ زنان روستایی آموزش و توانمندسازی آنان است کہ یکی از شیوہہای موثر آن بہ کارگیری زنان پیشروی محلی با عنوان «تسہیلگران» ظرفیت سازی و محرک در جامعہ است. آموزش و پشتیبانی دانشی و مہارتی از این زنان روستایی تسہیلگر از جملہ اہم وظایف نہادہای مرتبط با توسعہ روستایی است. ہدف این پژوهش، ارایہ رہیافت آموزشی مناسب با بررسی شناسہ های آموزشی موثری است کہ در توانمندسازی زنان تسہیلگر روستایی طرح‌های آبخوانداری از آنان کمک گرفتہ می‌شود. این پژوهش از نظر ہدف کاربردی و ہدف تحقیق علی-ارتباطی است. ابزار گردآوری دادہ‌ها، پرسشنامہ محقق ساختہ بود کہ روایی آن با روایی شکلی آن با بررسی نظرات کارشناسان خبرہ توسعہ روستایی و آبخوانداری تامین و پایایی آن با محاسبہ ضریب های پایایی ترکیبی، اشتراکی و تنای ترتیبی تأیید شد. پایایی ترکیبی متغیرها بین ۰/۸۱ تا ۰/۸۹ و پایایی اشتراکی بین ۰/۶۸ تا ۰/۷۴ و تنای ترتیبی بین ۰/۷۷ تا ۰/۸۴ بود. ابزار گردآوری دادہ ہا پرسشنامہ بود و جامعہ آماری این پژوهش ہمہ ی زنان تسہیلگر روستایی روستاہای حاشیہ طرح آبخوانداری کوثر تنگستان در استان های بوشہر، فارس، کہگیلویہ و بویراحمد، ہرمرگان بہ شمار ۸۵۰ تن بودند. حجم نمونہ، با استفادہ از فرمول کوکران، ۲۶۴ تن تعیین شد. روش نمونہ گیری تصادفی سادہ بود و با زنان تسہیلگر روستاہای حاشیہ طرح در سال ۱۳۹۹ بہ صورت حضوری مصاحبہ بہ عمل آمد. از آزمون نافرآسنجہ ای ویل کاکسون برای مقایسہ وضعیت مولفہ های رہیافت آموزش موجود و مطلوب زنان روستایی حاشیہ طرح‌های آبخوانداری از نظر پاسخگویان و رگرسیون رتبہ ای برای تعیین مولفہ ای تاثیرگذار بر پیامد آموزش ہا استفادہ شدہ است. نتیجہ پژوهش نشان داد کہ؛ در شرایط کنونی، مہارت‌های ارتباطی (دانش ارتباط موثر) اصل اول در آموزش زنان تسہیلگر است و در شرایط مطلوب توجہ بہ سودمندی آموزش بہ عنوان اصل اول آموزش زنان تسہیلگر روستایی می باشد. از دیدگاہ زنان روستایی، پیامدی کہ از آموزش انتظار دارند اشتغال پایدار برای زنان در منطقہی اجرای طرح آبخوانداری است.

نمایہ واژگان: زنان تسہیلگر، طرح آبخوانداری، عامل های آموزشی، زنان روستایی

نویسنده مسئول: علی اکبر خسروی بابادی

رایانامہ: khosravi.edu@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۲۸

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۲۹

مقدمه

توجه به مشارکت زنان و دختران روستایی در منطقه های روستایی بهترین و مناسبترین رهیافت توسعه است، بدون حضور زنان روستایی تحقق هدف های توسعه پایدار کشاورزی و منابع طبیعی امکان پذیر نیست. از جمله رویکردهای مهم توجه به جامعه زنان به ویژه زنان روستایی آموزش و توانمندسازی آنان است. توانمندسازی یعنی افزایش توانایی های افراد مورد حمایت به گونه ای که آنان به بهترین شیوه بتوانند به حرفه مورد نظر خویش برسند و در آن موفق باشند. ایجاد ارتباط، آموزش و سازماندهی روستایی زنان اولویت اصلی کار مروجان محلی به شمار آید. تسهیلمر نقش آموزشگر، توانمندساز و برنامه ریزی را برای تسریع در روند توسعه روستایی بر عهده دارند (کمالی، ۱۳۸۵). از عامل های مهم تأثیرگذار در توانمندسازی زنان روستایی، آموزش آنها است. در این راستا یکی از شیوه های مورد استفاده، به کارگیری زنان پیشرو محلی تحت عنوان «تسهیلگران» برای آموزش، ظرفیت سازی و تحرک زنان روستایی در جامعه است. زنان تسهیلمر روستایی، زنان روستایی پیش روی می باشند که با ایجاد تعامل قوی با دیگر زنان، پل ارتباطی میان دانش بومی و پیام های ترویجی بین کارشناسان ترویج و زنان به شمار می روند (بوذرجمهری و نایب زاده، ۱۳۸۸).

تأثیر رفتار انسانی بر منابع طبیعی و بوم سامانه ها فزونی یافته است، به طوری که کسب دانش و آگاهی از مسئله های زیست محیطی به منظور کاهش پیامدهای تخریبی رفتار انسانی بر آن امری لازم و ضروری تلقی می شود (خوش فر و همکاران، ۱۳۹۴). مهم ترین عامل برای تأثیرگذاری بر روی رفتار عامل انسان و کاهش رفتار تخریب گرایانه آموزش است. اعمال روش های آموزشی و ترویجی برای مردم منطقه تأثیر به سزایی در مدیریت پایدار عرصه های طبیعی دارد و سودمندی های اجتماعی

- اقتصادی پرشماری را مانند افزایش تولید در واحد سطح، افزایش درآمد، تولید چوب، علوفه، و مواد غذایی را تأمین می کند. همچنین سودمندی های و آثار محیط زیستی مهمی مانند ذخیره سازی آب، بهبود وضعیت کیفیت آب و کاهش رسوب و فرسایش خاک و بهبود پردیسه اراضی کشاورزی را در پی خواهد داشت (اندرسون و فارینگتون، ۱۹۹۶). برای حفظ طبیعت، رویکردهای آموزشی مناسبی نیاز است که در روستاییان موجب رشد دانش، رفتار و نگرش محیط زیست شود. طرح تسهیلمرگان زن روستایی از جمله رویکردها و رهیافت های تأثیرگذار در آموزش و توانمندسازی زنان است که از دهه ۱۹۹۰ در ایران توسط دفتر توسعه زنان روستایی و عشایری وزارت جهاد کشاورزی پیگیری شده و فعالیت های زیادی در این حوزه انجام شده است (ویسی، ۱۳۹۷). اجرای طرح زنان تسهیلمر روستایی می تواند پیامدهایی چون: افزایش خودباوری و اعتماد به نفس زنان، افزایش مشارکت در تصمیم گیری در ابعاد مختلف، افزایش دسترسی به سودمندی ها و فرصت های آموزشی و دستیابی به عامل های تسریع کننده مشارکت و استفاده از دانش بومی زنان را به همراه داشته است (مریدسادات و همکاران، ۱۳۸۶). یکی از اصول و اهداف درست آموزشی، معرفی و انتخاب زنان تسهیلمر روستایی کارآمد است که می توانند سودمندی های خوبی در توسعه پایدار روستایی باشند. آموزش برای توسعه ی دانش و مهارت ها نه تنها در زمینه ی پذیرش رویکردهای زیست محیطی و عمل به آن اهمیت دارد، بلکه برای عملکرد پیوسته (بالارووا و کاستکا، ۲۰۰۸) و گام نهادن در مسیر پایداری محیط زیست مهم است (سارکیس و همکاران، ۲۰۱۰). آموزش نقشی دوگانه دارد، گاهی می تواند بر نگرش افراد تأثیر گذارد و افراد را در زمینه ی محیط زیست حساس و هوشیار سازد و گاهی نیز فرد حساسیت های زیست محیطی و اراده انجام دادن رفتارهای مناسب را دارد، اما نمی داند در حوزه ی

خود چگونه آن رفتار را اجرا کند. هدف از آموزش‌های محیط زیست کمک به بالا رفتن سطح آگاهی زیست محیطی شهروندان برای حفظ محیط زیست در مقیاس محلی، منطقه‌ای و جهانی است. همچنین ایجاد و ارتقای حساسیت در افراد نسبت به حوادث و تغییراتی است که در طبیعت رخ می‌دهد (فرهمند و همکاران، ۱۳۹۳).

حیدری جمهری و نایب‌زاده (۱۳۸۸) در ارزشیابی طرح تسهیلات زنان روستایی در ایجاد ارتباط دوسویه و افزایش مشارکت زنان روستایی در عرصه‌های مختلف توسعه روستایی، بر این باورند که این طرح موفق نبوده اما در افزایش روحیه تسهیلات‌گران زن و حضور بیشتر آنان در برنامه‌های توسعه روستایی موفق بوده است. با توجه به نتایج پژوهش سعدی و همکاران (۱۳۹۱)، تقویت شاخص‌هایی که بر توانمندی اقتصادی و اجتماعی زنان مؤثر هستند، به ویژه شاخص‌های دسترسی به مواد اولیه و دانش تخصصی از طریق برگزاری دوره‌های آموزشی به منظور افزایش توانمندی آنان، ضروری است.

عسگریان دهکردی و خسروی پور در سال (۱۳۸۹) در تحقیقی با عنوان "تحلیل نقش تسهیلات‌گران در افزایش مشارکت زنان روستایی به منظور پیشرفت در توسعه پایدار کشاورزی" نشان دادند که زنان تسهیلات‌گر روستایی توانسته‌اند آگاهی و مشارکت دیگر زنان روستایی در توسعه پایدار کشاورزی را ارتقا دهند. از نظر آنان توجه به توانمندسازی زنان روستایی به عنوان نیمی از پیکره جامعه روستایی که حدود ۱۲ میلیون از ۲۳ میلیون نفر از افراد روستایی را تشکیل می‌دهند و همواره دوشادوش مردان در فعالیت‌های مختلف کشاورزی، صنایع دستی، مدیریت خانه و تربیت فرزندان و توسعه اقتصادی اجتماعی روستا و در پی آن کشور، نقش ایفا می‌کنند امری پرهیز ناپذیر و ضروری برای ظرفیت‌سازی و ایجاد «تسهیلات‌گران» است. در این راستا یکی از راه‌کارها به‌کارگیری زنان پیشروی محلی تحت عنوان حرکت در جامعه است. از سویی

رسیدن به استقلال و خودکفایی ضرورت توجه به همه اقسام جامعه را بهتر روشن می‌سازد. در پژوهش میدانی به بررسی نقش تسهیلات‌گران در ارتقای آگاهی و مشارکت زنان روستایی به منظور پیشرفت در توسعه پایدار کشاورزی، در روستاهای دستنا و بهرام آباد و شوراب صغیر از توابع شهرستان شهرکرد پرداخته شده است. ابزار مورد استفاده در پژوهش پرسشنامه همراه با مصاحبه با تسهیلات‌گران بوده است که نظرات زنان روستایی در مورد مسئله‌هایی همچون مشارکت، ارتقای آگاهی و ویژگی‌ها و توانایی‌های تسهیلات‌گر را مورد سنجش قرار داده است. روایی پرسشنامه را تعدادی از استادان و متخصصان دانشگاهی این حوزه تأیید نموده‌اند. پایایی مقیاس اصلی با استفاده از آماره آلفای کرونباخ ۰.۷۵ بود که گویای اعتبار مناسب ابزار تحقیق است. یافته‌های پژوهش نیز نشان‌دهنده وضعیت نسبتاً مطلوب استفاده از تسهیلات‌گران در ارتقای آگاهی و مشارکت زنان روستایی در حوزه مورد بررسی است.

قلی‌پور و رحیمیان (۱۳۹۰) در پژوهش خود با عنوان رابطه عامل‌های اقتصادی، فرهنگی و آموزشی با توانمندسازی زنان سرپرست خانوار، به این نتایج رسیدند که آموزش و طرح‌های خود اشتغالی موجب بروز احساس توانمندی در زنان سرپرست خانوار می‌شود. همچنین، عامل‌های اقتصادی، فرهنگی و آموزشی با توانمندسازی زنان سرپرست خانوار رابطه معناداری دارند. راستین و همکاران (۱۳۹۳)، نقش توانمندسازی زنان در مدیریت پایدار منابع طبیعی (مطالعه موردی: روستای فروان در طرح بین‌المللی مدیریت پایدار منابع آب و خاک حبله رود - استان سمنان). زنان به عنوان بخش اعظمی از نیروی انسانی هر کشور می‌توانند نقش بسیار مهم و مؤثری در جهت پیشبرد هدف‌ها و سیاست‌های برنامه ریزان در زمینه‌های گوناگون اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایفا نمایند. توجه به توانایی‌های بالقوه زنان

نشریه ها، مبادله نشریه ها بین زنان و تسهیلمر، تماس با کارشناسان و تعداد دوره آموزشی که تسهیلمر گذرانده تأثیر مثبت و معنی داری بر موفقیت تسهیلمر دارند. اما متغیرهای سن، تاهل شمار اعضای خانوار، داشتن منبع درآمدی دیگر، سکونت در روستا و آشنایی با سازمان های غیر دولتی دارای تأثیری معنی دار نمی باشند. از بین متغیرهای مربوط به ویژگی های منطقه نیز دو متغیر فاصله روستا از مرکز بخش یا دهستان و جمعیت روستا دارای تأثیری معنی دار و منفی می باشند. اما وجود کتابخانه در روستا تأثیری معنی دار نداشت.

مقدس فریمانی و میرترابی (۱۳۹۸) با بررسی تأثیر دوره های آموزشی ترویجی بر توانمندی اقتصادی زنان روستایی استان سمنان به این نتیجه رسیدند که پنج عامل اشتغال مستقل پایدار، مشارکت و دسترسی به تسهیلات مالی و اعتباری، مشارکت در امور تولیدی و حرفه ای، گسترش ارتباطات در خرید، بازاریابی و فروش و رهبری و مدیریت کسب و کار گروهی مهم ترین نشانگرهای توانمندی زنان روستایی است و بین مشارکت در دوره های آموزشی و توانمندی اقتصادی زنان روستایی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. ظفری نسب و همکاران (۱۴۰۰) به فراترکیب عامل های مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی پرداختند. ارزیابی آنها نشان داد که عامل های مؤثر در توانمندسازی آنان شامل چهار بعد آموزشی (دانش تولید، خودآگاهی)، فردی (خودراهبری و تولید کنندگی)، ساختاری (قوانین تسهیلمر کننده، ساختارسازی تولید)، فرهنگی - اجتماعی (فرهنگ سازی و قدرت فعالیت اجتماعی) است. ظفری نسب و همکاران (۱۴۰۲) با شناسایی و تبیین ابعاد و ولفه های توانمندسازی زنان روستایی استان لرستان به این نتیجه رسیدند که پنج بعد آموزش جامع، ویژگی فردی و روان شناختی، اقتصادی، ساختاری و اجتماعی - فرهنگی در توانمندسازی زنان روستایی لرستان نقش دارد.

درزمینه ایفای نقش فرهنگ سازی، حفاظتی و احیایی در راستای هدف های پایداری منابع طبیعی می تواند برای سیاستگذاران این بخش بسیار راهگشا باشد. زنان با داشتن نقش مدیریت خانواده انتقال تعلیم اعتقادی و فرهنگی را به عهده دارند، بدیهی است که هر چه سطح آگاهی ها و اطلاعات و توانمندی های ایشان بیشتر باشد به تبع آن ارتقاء فرهنگ عمومی جامعه بیشتر محقق خواهد شد. در پژوهش در راستای مدیریت پایدار منابع آب و خاک با مشارکت مردم جامعه زنان در روستای فروان انتخاب و نسبت به توانمندسازی و توان افزایی آنان در بخش های مختلف فردی و گروهی اقدام شد. پس از اجرای مرحله های توانمندسازی پروژه های اشتغال زا با هدف کمک به اقتصاد خانواده و در پی آن کاهش فشار بر منابع طبیعی با هدف مدیریت پایدار این منابع به اجرا درآمد و نتایج مطلوبی حاصل شد که از جمله آن تعاونی های زنان در بخش صنایع دستی و تولید مواد غذایی می باشد که قابل توسعه بیشتری را دارند.

کهنسال و همکاران (۱۳۹۳)، به بررسی عامل های مؤثر بر موفقیت زنان تسهیلمر روستایی در خراسان شمالی پرداختند. هدف پژوهش بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت زنان تسهیلمر روستایی در خراسان شمالی بود. بدین منظور ۳۰ پرسشنامه از تسهیلمران این استان گرد آوری شد. به منظور محاسبه مقدار موفقیت تسهیلمران، از متغیرهای تعداد جلسات برگزار شده، میانگین حضور زنان در هر جلسه، تعداد فعالیت های مشارکتی و میزان آگاهی روستاییان از وظایف تسهیلمر استفاده گردید و بدین ترتیب نمره ای بین ۵ تا ۲۵ به هر تسهیلمر اختصاص یافت. به علت محدود بودن متغیر وابسته بین دو حد پایین (۵) و بالا (۲۵)، از توبیت دوحدی استفاده گردید. نتایج نشان داد که از بین متغیرهای مربوط به ویژگی های شخصی تسهیلمر متغیرهای میزان تحصیلات، آشنایی تسهیلمر با زنان، میزان استفاده تسهیلمر از

محققان نایجریه ای ویژگی‌های اجتماعی-اقتصادی زنان را در میزان مشارکت زنان تسهیلگر مؤثر دانستند (دامیسا و یوحنا، ۲۰۰۷). در تحقیق دیگری که به بررسی نقش مشارکت در فعالیت‌های اقتصادی زنان در کشور بنگلادش پرداخته است متغیرهای میزان درآمد، میزان آموزش، مهارت‌ها و مشارکت نهادی زنان نقش اساسی را در افزایش مشارکت آنان دارند (هوگو و ایتوهارا، ۲۰۰۸). هوکیو و آیتوهارا (۲۰۰۸) در پژوهش خود با عنوان "نقش مشارکت و تصمیم‌گیری زنان روستایی در فعالیت‌های اقتصادی منطقه‌های روستایی" نتیجه گرفتند که متغیرهای میزان درآمد، میزان آموزش، مهارت‌ها و مشارکت نهادی زنان نقش اساسی را در افزایش مشارکت آنان در فعالیت‌های اقتصادی دارند. وانگ و همکاران (۲۰۱۱) در پژوهشی با عنوان تأثیر توانمندسازی زنان بر توسعه روستایی در ایران، نشان دادند که هرچه زنان توانمندتر می‌شوند، بر میزان مولد بودن، مشارکت سیاسی و نقش اجتماعی‌شان افزوده می‌شود. این خود نیازمند بالابردن سطح آموزش و تحصیلات زنان است که لازمه مدیریتی با جهت‌گیری مثبت در مورد آموزش است. و بر این باورند افزایش توانمندی و خودکارآمدی در افزایش اشتغال‌پذیری تأثیر دارد. سولتان و همکاران در سال ۲۰۱۰ در پژوهشی با عنوان تأثیر آموزش بر بهره‌وری به نتایج زیر دست یافتند. هدف نهایی آموزش کارایی و بهره‌وری بیشتر و بهتر است، بنابراین بررسی و آگاهی از نتایج و بازده آموزش، لازمه فرایند آموزش است و با این کار است که حلقه آموزشی تکمیل می‌شود. در حقیقت ارزیابی تأثیر دوره‌های آموزشی از یک سو، آیینی‌ای فراهم می‌آورد تا مدیران و کارکنان سازمان تصویری روشن‌تر از چگونگی کم و کیف فعالیت‌های آموزشی به دست آورند و از سوی دیگر، برنامه ریزان و کادر آموزشی سازمان را مجهز می‌سازد تا نسبت به جنبه‌های مثبت و منفی برنامه آگاهی پیدا کنند و از این راه به اثربخش کردن

برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی نیروی انسانی یاری رسانند. هدف از ارائه این تحقیق ضمن بیان توصیفی مقوله‌های "آموزش" و "بهره‌وری"، نشان دادن نتایج به دست آمده از تحقیق "ارزیابی تأثیر دوره‌های آموزش ضمن خدمت در بهره‌وری می‌باشد. وارث و کاپرونوا (۲۰۱۲) در پژوهش خود با عنوان "توانمندسازی زنان برای توسعه پایدار" بر توانمندسازی زنان به عنوان یک فرایند کلیدی برای دستیابی به برابری جنسیتی و از طریق آن به توسعه پایدار تأکید می‌کنند. از نظر آنان برای ارتباط بیشتر، آموزش و تسهیل فعالیت‌های افراد داوطلب، وجود تسهیلگر زن موجب می‌شود که زنان راحت‌تر ارتباط برقرار کنند و بازدارنده‌های کار کمتر شود. افزون بر این اعضای گروه‌های محلی (دختران جوان) با تسهیلگر پروژه در برقراری ارتباط، انجام کار گروهی و یادگیری همانندسازی کنند که این امر به خودباوری اعضای گروه‌ها کمک بیشتری خواهد کرد (امیدنیا، ۱۳۹۵).

رهیافت عبارت است از شیوه عمل در یک نظام و تجسم فلسفه آن، که به منزله سرمشقی برای همه‌ی فعالیت‌های نظام می‌باشد (مقدس فرمانی، محمودی، ۱۴۰۰). رهیافت بیشتر به اصول حاکم بر نظام شبیه است که به جنبه‌هایی همچون ساختار، رهبری طرح و منبع‌های تحرک بخشیده و آنها را هدایت می‌کند (مقدس فریمانی و همکاران، ۱۳۹۸). مقدس فریمانی و زمانی (۱۳۸۶) ارکان مهم و اصلی در طراحی و تدوین رهیافت‌های آموزشی را شامل اصول و فلسفه، هدف، راهبردها و راهکارهای اجرایی آن می‌دانند. نخستین جزء رهیافت آموزشی، فلسفه و ضرورت وجودی آن می‌باشد. فلسفه آموزش و پرورش به بررسی ماهیت آموزش و ابزار آن می‌پردازد که سعی در فراهم آوردن رهنمود و روشن کردن همه‌ی جنبه‌های گوناگون آموزش (اعم از جنبه‌های تعلیمی، اخلاقی و سیاسی مربوطه) و همچنین

برنامه‌ها و فعالیت‌های لازم برای تعامل با فراگیران در فرایند یادگیری هستند که معرف مجموعه‌ای از نتایج مربوط به تصمیم‌گیری‌ها در مورد برنامه‌ها، روش‌ها یا مجموعه‌ای از فعالیت‌ها در راستای رسیدن به یک هدف آموزشی خاص می‌باشند (عظیم‌پور و همکاران، ۱۳۹۴). چهارمین جزء هر رهیافت آموزشی، راهکارهای اجرایی آن نظام آموزشی هستند. منظور از راهکارهای اجرایی یا برنامه‌های آموزشی طراحی و پیش‌بینی عملیات و فعالیت‌های آموزشی است که در جهت راهبردها و برای رسیدن به هدف‌های آموزشی از پیش تعیین شده با توجه به امکان و محدودیت‌های آموزشی و همچنین نظام ارزشی جامعه می‌باشد. تدوین راهکارهای آموزشی متضمن داشتن هدف، بسیج نیروها، هماهنگی فعالیت‌ها و افزایش بازدهی و سرمایه نظام آموزش است و نداشتن آن موجب نابسامانی و از هم گسیختگی امور و هدررفت نیروی کار، بودجه و زمان خواهد شد (ثمیری، ۱۳۹۴). هدف این پژوهش، بررسی مولفه‌های آموزشی موثر در قالب ارایه یک رهیافت آموزشی است که در توسعه توانمندسازی زنان تسهیلگر روستایی حاشیه طرح‌های آبخوانداری در آموزش‌های مرتبط با شناخت اهمیت و کاربردهای حوزه‌های آبخیز استفاده می‌شود.

ساختار اجتماعی وابسته با آن دارد (فدایی-ده‌چشمه و همکاران، ۱۳۹۵). فلسفه آموزش متضمن تفکری به شیوه منظم درباره آموزش است. فلسفه مسلط اجتماعی در واقع تعیین کننده و یا منشاء فلسفه آموزش آن جامعه است که بر مبنای آن هدف‌ها، برنامه‌ها، روش‌ها و حتی ارزشیابی فعالیت‌های آموزشی مورد واکاوی قرار می‌گیرد (پور ظهیر، ۱۳۶۹). دومین رکن بنیادین که در تدوین رهیافت آموزشی باید در نظر گرفته شود، اصول و هدف آن رهیافت است. هدف‌ها در نظام‌های آموزشی جهت حرکت و محدوده کار را مشخص کرده و مقصد و منظور از فعالیت آموزشی را تعیین می‌کنند. هدف در واقع مقصد نهایی تعلیم و تربیت را تعیین می‌کند و نتایجی را مشخص می‌سازد که انتظار می‌رود پس از اجرای یک برنامه آموزشی، بتوان آن نتایج را در رفتار فراگیران آن نظام مشاهده کرد (ابراهیم زاده، ۱۳۸۳). تعیین راهبردهای آموزشی به عنوان سومین رکن مطرح در طراحی رهیافت‌های آموزشی در نظر گرفته می‌شوند. راهبردهای آموزشی را می‌توان تعیین کننده‌ی نوع وظایف نظام آموزشی که زمینه ساز فعالیت‌های فراگیران آن نظام است، تعریف کرد (Merrill, 2000). مریل () راهبرد آموزشی را شامل ساختار دانش، ارائه، کشف و راهنمایی یادگیرنده می‌داند و بر این باور است راهبردهای آموزشی

نگاره ۱) چارچوب مفهومی تحقیق: ارکان رهیافت آموزشی (منبع: مقدس و محمودی، ۱۴۰۰)

روش شناسی

روایی شکلی برابر نظر متخصصان توسعه روستایی و آبخوان داری و پایایی با محاسبه پایایی ترکیبی متغیرها (CR) بین ۰/۸۱ تا ۰/۸۹ و پایایی اشتراکی (AVE) بین ۰/۶۸ تا ۰/۷۴ و تنای ترتیبی بین ۰/۷۷ تا ۰/۸۴ بود (جدول ۱).

این پژوهش از نظر دیدمان کمی و از جهت هدف کاربردی و با توجه به ماهیت موضوع علی ارتباطی است. ابزار گردآوری داده‌های پژوهش شامل پرسشنامه و روش گردآوری داده‌ها مصاحبه به وسیله پژوهشگر بوده است.

جدول ۱) ضریب‌های پایایی ترکیبی و اشتراکی متغیرهای پژوهش

متغیرهای مدل	پایایی ترکیبی	پایایی اشتراکی	ضریب تنای ترتیبی
اصول آموزش زنان روستایی تسهیلگر	۰/۸۱۷	۰/۷۴۴	۰/۸۴
اهداف آموزش زنان روستایی تسهیلگر	۰/۸۹۵	۰/۷۴۴	۰/۷۷
روش‌های آموزش زنان روستایی تسهیلگر	۰/۸۱۷	۰/۶۸۰	۰/۸۴
سیاست‌های حمایتی آموزش زنان روستایی تسهیلگر	۰/۸۹۵	۰/۷۴۱	۰/۷۷

نظر پاسخگویان و رگرسیون رتبه‌ای برای تعیین مولفه‌ای تاثیر گذار بر پیامد آموزش‌ها استفاده شده است. متغیر مستقل و وابسته به عنوان مولفه‌های رهیافت آموزشی در جدول ۲ نشان داد شده است. برای تحلیل داده‌ها از آزمون نافرسانجه ای Wilcoxon و برای مقایسه وضعیت موجود و مطلوب مولفه‌های رهیافت آموزش برای زنان تسهیلگر حاشیه طرح‌های آبخوان داری و تحلیل رگرسیون ترتیبی برای تعیین اثر مولفه‌های مستقل بر وابسته استفاده شد.

جامعه آماری این پژوهش همه‌ی زنان تسهیلگر روستایی استان بوشهر، فارس، کهگیلویه و بویر احمد، هرمزگان به شمار ۸۵۰ تن بودند. حجم نمونه، با استفاده از فرمول کوکران، ۲۶۴ تن تعیین شد. روش نمونه‌گیری در این پژوهش تصادفی ساده بود. با زنان تسهیلگر روستاهای حاشیه طرح آبخوان داری کوثر تنگستان در سال ۱۳۹۹ به صورت حضوری مصاحبه به عمل آید. از آزمون نافرسانجه ای ویل کاکسن برای مقایسه وضعیت مولفه‌های رهیافت آموزش در وضعیت موجود و مطلوب از

جدول ۲) مولفه‌های رهیافت آموزشی

مؤلفه	متغیر	تعداد مؤلفه
اصول آموزش زنان روستایی	مستقل	۱۶
هدف‌های آموزش زنان روستایی		۱۰
روش‌های آموزش زنان روستایی		۲۳
زمینه‌های دانشی و مهارتی زنان روستایی	وابسته	۱۵
پیامدها و اثرگذاری‌های آموزش زنان روستایی		۱۷

نتایج و بحث

پس از استخراج داده‌های پرسشنامه‌ها، اقدام به تحلیل اطلاعات آنها در چارچوب اولویت بندی اصول آموزش، هدف های آموزش، روش های آموزش و پیامدها و اثرگذاری های آموزش زنان روستایی تسهیلمگر و سپس اولویت بندی توانمندی‌های آموزشی زنان روستایی تسهیلمگر در شرایط موجود و میزان اهمیت آنها در شرایط مطلوب بر حسب ضریب تغییرهای (CV) در طرح‌های آبخوان داری از نظر پاسخگویان شد که نتایج آن به تفکیک ارائه می شود.

جدول ۳) اصول آموزش زنان روستایی تسهیلمگر در طرح‌های آبخوان داری

عامل	میزان توجه در شرایط کنونی			میزان اهمیت در شرایط مطلوب			آزمون wilcoxon
	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرها	اولویت	میانگین	انحراف معیار	
	۸۳/۲	۱۷/۱	۲۹/۴۱	۱۴	۰۸/۴	۰۸/۲۲	۴
توجه به سودمندی آموزش	۸۳/۲	۱۷/۱	۲۹/۴۱	۱۴	۰۸/۴	۰۸/۲۲	۴
توجه به داوطلبانه و آزاد بودن آموزش	۸۸/۲	۱۰/۱	۱۸/۳۸	۱۲	۸۹/۳	۵۹/۲۸	۱۰
اصل مهارت‌های ارتباطی (دانش ارتباط مؤثر)	۹۱/۲	۱۳/۱	۹۶/۳۸	۱۳	۲۴/۴	۹۳/۲۱	۳
اصل انگیزه، عشق و اشتیاق به تدریس	۹۰/۲	۳۰/۱	۷۵/۴۴	۱۶	۲۹/۴	۳۴/۲۱	۱
اصل رضامندی مخاطبان	۸۵/۲	۹۹/۰	۷۷/۳۴	۸	۹۸/۳	۶۱/۲۳	۵
اصل جلب مشارکت رهبران محلی در امر آموزش	۷۶/۲	۹۴/۰	۱۰/۳۴	۷	۸۹/۳	۴۳/۲۵	۹
اصل آموزش کل خانواده	۰۹/۳	۰۴/۱	۷۳/۳۳	۵	۱۱/۴	۴۷/۲۴	۸
اصل مشارکت با سازمان‌های محلی و مردمی	۹۵/۲	۰۳/۱	۹۹/۳۴	۹	۷۸/۳	۸۶/۳۲	۱۴
اصل کمک متخصصان در فرآیند آموزش	۲۲/۳	۲۲/۱	۹۰/۳۷	۱۱	۱۸/۴	۸۳/۲۳	۷
اصل سازگاری با شرایط مخاطبان	۰۹/۳	۹۷/۰	۵۳/۳۱	۳	۸۶/۳	۰۷/۲۴	۶
اصل یادگیری از طریق عمل	۹۴/۲	۰۹/۱	۰۹/۳۶	۱۰	۲۶/۴	۹۳/۰	۲
اصل مشارکت با مخاطبان در روند آموزش	۹۰/۲	۹۴/۰	۳۳/۳۲	۴	۹۸/۳	۳۱/۲۷	۱۰
اصل توجه به علائق و نیازهای مخاطبان	۵۴/۳	۰۷/۱	۲۷/۳۰	۲	۴,۰۰	۸۸/۳۱	۱۲
اصل ارزشیابی برنامه آموزشی	۶۹/۳	۲۵/۱	۹۱/۳۳	۶	۹۴/۳	۰۰/۳۰	۱۱

ادامه جدول ۳) اصول آموزش زنان روستایی تسهیلگر در طرح‌های آبخوان داری

عامل	میزان توجه در شرایط کنونی			میزان اهمیت در شرایط مطلوب			آزمون wilcoxon	
	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرها	اولویت	انحراف معیار	ضریب تغییرها	Z	Sig
اصل توجه به تفاوت‌های فرهنگی	۲۸/۳	۴۳/۱	۶۸/۴۳	۱۵	۳۵/۱	۵۹/۳۶	-۴/۱۹	۰/۰۰۰
اصل توجه به تغییر فرهنگی	۲۵/۳	۴۵/۰	۳۴/۱۴	۱	۸۷/۰	۶۱/۳۲	-۷/۸۶	۰/۰۰۰

میزان توجه به همه اصول آموزش زنان روستایی تسهیلگر از نظر پاسخگويان در شرایط کنونی و میزان اهمیت در شرایط مطلوب دارای تفاوت معنی داری بودند. از نظر پاسخگويان اصل توجه به تغییر فرهنگی در شرایط کنونی دارای اولویت اول و در شرایط مطلوب دارای اولویت سیزدهم بود. اصل انگیزه، عشق و اشتیاق به تدریس در شرایط مطلوب باید در اولویت اول باشد در حالی که در شرایط کنونی در آخرین اولویت قرار دارد (جدول ۳).

جدول ۴) هدف‌های آموزش زنان روستایی تسهیلگر حاشیه طرح‌های آبخوان داری

عامل	میزان توجه در شرایط کنونی			میزان توجه در شرایط مطلوب			آزمون wilcoxon	
	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرها	اولویت	انحراف معیار	ضریب تغییرها	Z	Sig
ایجاد انگیزه در زنان روستایی برای اجرای تصمیم‌گیری‌های خود	۰۸/۳	۸۷/۰	۳۹/۲۸	۵	۹۸/۰	۷۴/۳	-۶/۳۱	۰/۰۰۰
مشاوره به زنان روستایی در تصمیم‌گیری	۱۸/۳	۶۱/۰	۲۷/۱۹	۱	۹۴/۰	۷۱/۳	-۶/۶۷	۰/۰۰۰
تغییر رفتار زنان روستایی تسهیلگر	۱۲/۳	۶۶/۰	۲۴/۲۱	۲	۸۳/۰	۰/۴	-۱۰/۹۸	۰/۰۰۰
ارتقای مهارت‌های فنی و حرفه‌ای زنان روستایی	۰۱/۳	۱۱/۱	۹۱/۳۶	۹	۷۹/۰	۲۹/۴	-۱۰/۵۳	۰/۰۰۰
ارتقای مهارت‌های اجتماعی زنان روستایی تسهیلگر	۸۲/۲	۰۹/۱	۷۳/۳۸	۱۰	۱۵/۴	۹۵/۰	-۱۱/۳۳	۰/۰۰۰
ارتقای نگرش زنان روستایی تسهیلگر	۹۱/۲	۰۳/۱	۳۳/۳۵	۸	۷۰/۳	۸۶/۰	-۹/۰۲	۰/۰۰۰
ارتقای بینش زنان روستایی تسهیلگر	۰۵/۳	۸۸/۰	۹۴/۲۸	۷	۰۴/۴	۹۰/۰	-۹/۴۲	۰/۰۰۰
ارتقای دانش و اطلاعات زنان روستایی تسهیلگر	۰۹/۳	۸۹/۰	۹۰/۲۸	۶	۰۷/۴	۸۵/۰	-۹/۲۳	۰/۰۰۰

ادامه جدول (۴) هدف های آموزش زنان روستایی تسهیلگر حاشیه طرح های آبخوان داری

عامل	میزان توجه در شرایط کنونی			میزان توجه در شرایط مطلوب			آزمون wilcoxon	
	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرها	اولویت	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرها	اولویت
کمک به زنان روستایی برای دستیابی به اهداف آموزش تسهیلگری	۱۲/۲	۸۴/۰	۰۷/۲۷	۴	۹۲/۳	۱،۰۳	۹۲/۳	۸
سازماندهی تشکل های زنان روستایی تسهیلگر	۱۶/۳	۷۹/۰	۹۷/۲۴	۳	۹۲/۳	۸۷/۰	۹۲/۳	۷

همه هدف های آموزش زنان روستایی تسهیلگر از نظر پاسخگویان در شرایط کنونی و مطلوب دارای تفاوت معنی داری بودند. مشاوره به زنان روستایی در تصمیم گیری های در شرایط کنونی دارای بالاترین اولویت و در شرایط مطلوب در اولویت نهم قرار گرفت، یعنی از نظر پاسخگویان در برنامه های آینده به این هدف باید توجه کمتری معطوف شود. ارتقای نگرش زنان روستایی تسهیلگر در شرایط مطلوب در اولویت اول بود و در شرایط موجود در اولویت هشتم قرار گرفت لذا در برنامه های آینده باید به این مولفه توجه بیشتری شود (جدول ۴).

جدول (۵) روش های آموزش زنان روستایی تسهیلگر حاشیه طرح های آبخوان داری

عامل	میزان توجه در شرایط کنونی			میزان اهمیت در شرایط مطلوب			آزمون wilcoxon	
	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرها	اولویت	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرها	اولویت
استفاده از پیامک وگوشی تلفن همراه برای آموزش زنان روستایی	۷۰/۲	۸۳/۰	۶۷/۳۰	۷	۸۴/۳	۹۶/۰	۹۸/۲۴	۳
استفاده از برنامه های آموزشی رادیویی برای آموزش زنان روستایی	۸۵/۲	۸۵/۰	۹۱/۳۰	۸	۳۳/۳	۰۳/۱	۸۸/۳۰	۱۲
برگزاری آموزش های آنلاین (وبینار)	۰۵/۳	۱۷/۱	۳۹/۳۸	۲۲	۵۹/۳	۰۳/۱	۷۶/۲۸	۱۰
گروه بندی و سازمان دهی زنان تسهیلگر روستایی بر مبنای نیاز های آموزشی	۸۷/۲	۱،۰۰	۸۳/۳۴	۱۶	۷۰/۳	۰/۱	۰۴/۲۷	۶
تشکیل صندوق های خرد حمایت از زنان روستایی	۷۰/۲	۸۷/۰	۲۴/۳۲	۱۱	۵۹/۳	۲۶/۱	۰۲/۳۵	۱۴

ادامه جدول ۵) روش‌های آموزش زنان روستایی تسهیلگر حاشیه طرح‌های آبخوان داری

عامل	میزان توجه در شرایط کنونی			میزان اهمیت در شرایط مطلوب			آزمون wilcoxon		Sig	
	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرها	اولویت	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرها	اولویت		
برگزاری کارگاه‌های آموزشی تسهیلگری زنان روستایی	۲۳/۳	۰/۱	۹۵/۳۰	۹	۶۴/۳	۹۶/۰	۲۹/۳۶	۵	-۵/۰۴	۰/۰۰۰
برگزاری دوره‌های آموزشی در زمینه بزرگسالان	۰۷/۳	۰۶/۱	۶۲/۳۴	۱۵	۸۴/۳	۹۷/۰	۳۱/۲۵	۱۵	-۷/۹۰	۰/۰۰۰
استفاده از ظرفیت نهادهای محلی مانند شوراهای دهیاری، تعاونی	۶۲/۲	۶۲/۰	۷۸/۳۲	۱۳	۳۵/۳	۰۱/۱	۱۳/۳۰	۱۲	-۷/۵۶	۰/۰۰۰
تشکیل جلسات روانشناسی - اجتماعی برای زنان روستایی تسهیلگر	۶۶/۲	۱۹/۱	۸۹/۴۴	۲۳	۵۶/۳	۰۲/۱	۵۱/۲۸	۹	-۷/۶۱	۰/۰۰۰
گسترش تشکلهای آموزشی زنان روستایی تسهیلگر	۳۳/۳	۱۴/۱	۳۹/۳۴	۱۴	۶۴/۳	۹۹/۰	۱۰/۲۷	۷	-۳/۴۱	۰/۰۰۱
تشکیل جلسات بحث و گفتگو ویژه زنان روستایی تسهیلگر	۱۰/۳	۱۵/۱	۰۹/۳۷	۱۹	۶۰/۳	۰۸/۱	۰۵/۳۰	۱۱	-۴/۷۷	۰/۰۰۰
استفاده از نشست بحث برای آموزش زنان	۶۳/۳	۰۶/۱	۱۲/۲۹	۶	۹۲/۳	۸۸/۰	۴۳/۲۲	۲	-۳/۱۷	۰/۰۰۲
استفاده از روش‌های نمایشی برای آموزش زنان روستایی	۸۹/۳	۰۹/۱	۰۹/۲۸	۵	۵۶/۲	۹۲/۰	۹۰/۳۵	۱۸	-۱۰/۷۵	۰/۰۰۰
آموزش گروهی و جمعی برای زنان روستایی تسهیلگر	۳۷/۴	۷۱/۰	۱۸/۱۶	۱	۷۲/۲	۹۶/۰	۲۲/۳۵	۱۵	-۱۲/۴۵	۰/۰۰۰
استفاده از برنامه‌های آموزشی تلویزیونی برای آموزش زنان	۷۸/۳	۰۱/۱	۶۲/۲۶	۴	۶۴/۲	۸۴/۰	۸۳/۳۱	۱۳	-۱۰/۴۷	۰/۰۰۰

ادامه جدول ۵) روش‌های آموزش زنان روستایی تسهیلمر حاشیه طرح‌های آبخوانداری

عامل	میزان توجه در شرایط کنونی			میزان اهمیت در شرایط مطلوب			آزمون wilcoxon	
	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرها	اولویت	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرها	اولویت
شناسایی نیازهای آموزشی زنان روستایی تسهیلمر منطقه مورد مطالعه	۵۸/۳	۲۷/۱	۴۵/۳۵	۱۷	۶۱/۲	۹۷/۰	۲۰/۳۷	۲۱
برگزاری دوره‌های آموزشی در زمینه فلسفه آموزش زنان روستایی	۶۴/۳	۹۵/۰	۰۳/۲۶	۳	۳۷/۲	۸۸/۰	۹۶/۳۶	۲۰
برگزاری جشنواره آموزش زنان روستایی تسهیلمر	۹۷/۲	۹۳/۰	۳/۳۱	۱۰	۰۳/۴	۸۶/۰	۲۲/۲۱	۱
ایجاد کانون زنان تسهیلمر روستایی تسهیلمر	۱/۴	۹۲/۰	۳۰/۲۲	۲	۷۰/۳	۳۷/۱	۹۳/۳۶	۱۹
شناسایی توان بالقوه شغلی منطقه مورد بررسی	۶۴/۳	۹۳/۱	۲۱/۳۸	۲۱	۴۵/۳	۵۲/۱	۹۷/۴۳	۲۲
بخش فیلم‌های آموزشی برای آموزش زنان	۵۶/۳	۳۳/۱	۴۳/۳۷	۲۰	۶۱/۳	۲۹/۱	۶۷/۳۵	۱۷
برگزاری دوره‌های آموزشی در زمینه اصول آموزش بزرگسالان	۷۸/۲	۰۲/۱	۶۶/۳۶	۱۸	۵۵/۳	۹۵/۰	۲۱/۲۷	۸
شناسایی شغل‌های غالب در منطقه مورد بررسی	۳۳/۳	۹۹/۱	۷۳/۳۲	۱۲	۲۰/۳	۱۴/۱	۶۶/۳۵	۱۶

کارجمعی در شرایط کنونی نسبت به دیگر روش‌ها توجه بیشتری می‌شود در حالی که در شرایط مطلوب این روش نسبت به سایر روش‌ها باید در اولویت‌های انتهایی باشد (جدول ۵).

بیشتر روش‌های آموزشی مورد استفاده برای آموزش زنان روستایی تسهیلمر از نظر پاسخگویان در شرایط کنونی و مطلوب دارای تفاوت معنی‌داری بودند و تنها دو روش شناسایی مشاغل غالب در منطقه مورد بررسی و بخش فیلم‌های آموزشی برای آموزش زنان در شرایط کنونی و مطلوب دارای اولویت‌های یکسان و بدون تفاوت معنی‌دار بودند. از نظر پاسخگویان به آموزش کارگروهی و

جدول ۶) پیامدها و اثرگذاری های آموزش زنان روستایی تسهیلاتر حاشیه طرح های آبخوان داری

عامل	میزان توجه در شرایط کنونی			میزان اهمیت در شرایط مطلوب			آزمون wilcoxon	
	میانگین	انحراف معیار	ضریب اولویت	میانگین	انحراف معیار	ضریب اولویت	Z	Sig
باعث ایجاد شغل برای زنان روستایی تسهیلاتر در منطقه می شود.	۶۱/۳	۱۳/۱	۳۱/۳۱	۲۵/۳	۰۶/۱	۷۱/۳۲	-۴/۱۷	۰/۰۰۰
باعث کاهش مسئله های آموزشی زنان روستایی تسهیلاتر می شود	۴۷/۳	۱۲/۱	۲۷/۳۲	۰۷/۴	۹۰/۰	۰۸/۲۲	-۶/۳۶	۰/۰۰۰
باعث افزایش احساس مفید بودن در زنان روستایی می شود.	۶۹/۳	۱۰/۱	۶۹/۲۹	۰۹/۳	۰۸/۱	۰۰/۳۵	-۴/۹۳	۰/۰۰۰
باعث افزایش علامندی زنان روستایی تسهیلاتر به آموزش می شود	۷۳/۳	۲۲/۱	۵۸/۳۲	۷۹/۳	۹۳/۰	۵۹/۲۴	-۰/۴۱	۰/۶۸
باعث افزایش دانش و اطلاعات زنان روستایی تسهیلاتر می شود.	۷۸/۳	۰۸/۱	۵۰/۲۸	۷۳/۳	۹۰/۰	۱۱/۲۴	-۰/۶۲	۰/۵۳
باعث آموزش تسهیلاتر به زنان روستایی می شود .	۸۰/۳	۱۰/۱	۸۷/۲۸	۵۳/۳	۱۰/۱	۲۰/۳۱	-۳/۵۴	۰/۰۰۰
باعث همکاری و مشارکت در بین زنان روستایی تسهیلاتر می شود	۵۲/۳	۰۳/۱	۳۵/۲۹	۶۹/۳	۸۰/۰	۶۱/۲۱	-۲/۹۸	۰/۰۰۳
باعث آشنایی زنان روستایی به فلسفه آموزش بزرگسالان می شود .	۵۷/۳	۰۷/۱	۳۳/۳۰	۰۳/۴	۸۴/۰	۸۵/۲۰	-۵/۶۱	۰/۰۰۰
باعث بوجود آمدن فرهنگ مناسب در جهت استفاده حضور زنان در برنامه های آموزشی می شود .	۴۱/۳	۹۹/۰	۰۴/۲۹	۰۶/۴	۸۰/۰	۷۴/۱۹	-۷/۵۳	۰/۰۰۰
باعث اثربخشی فعالیت های آموزشی زنان روستایی تسهیلاتر می شود .	۶۳/۳	۹۵/۰	۱۹/۲۶	۸۵/۳	۱۶/۱	۲۳/۳۰	-۳/۱۲	۰/۰۰۲

ادامه جدول ۶) پیامدها و اثرگذاری های آموزش زنان روستایی تسهیلمر حاشیه طرح های آبخوانداری

عامل	میزان توجه در شرایط کنونی			میزان اهمیت در شرایط مطلوب			آزمون wilcoxon		
	میانگین	انحراف معیار	ضریب اولویت	میانگین	انحراف معیار	ضریب اولویت	Z	Sig	
باعث افزایش کارآمدی فعالیت های زنان روستایی تسهیلمر می شود .	۰۰/۳	۹۷/۰	۲۱/۳۲	۱۰	۶۶/۳	۰۰/۱	۲۹/۲۷	-۷/۵۴	۰/۰۰۰
باعث ایجاد اعتماد بنفس بین زنان روستایی تسهیلمر می شود.	۸۸/۲	۹۵/۰	۱۵/۳۳	۱۴	۷۹/۳	۷۱/۰	۸۵/۱۸	-۹/۰۲	۰/۰۰۰
باعث افزایش مهارت زنان روستایی در زمینه کسب و کار خود می شود .	۰۹/۳	۱۰/۱	۵۷/۳۵	۱۷	۲۵/۳	۹۸/۰	۰۸/۳۰	-۱/۹۷	۰/۴۹
باعث افزایش احساس رضایت در زنان روستایی تسهیلمر می شود .	۸۸/۲	۹۵/۰	۰۱/۳۳	۱۳	۳۱/۳	۰۲/۱	۸۵/۳۰	-۵/۲۴	۰/۰۰۰
باعث استمرار تشکیل نشست های آموزشی زنان روستایی تسهیلمر می شود	۲/۸۴	۱/۰	۳۵/۳۵	۱۶	۳/۳۸	۱/۰۷	۳۱/۵۹	-۵/۸۸	۰/۰۰۰
باعث نگرش مثبت زنان روستایی تسهیلمر به آموزش می شود.	۲/۸۳	۰/۸۸	۳۱/۱۳	۸	۳/۲۹	۱/۰۵	۳۱/۹۴	-۵/۱۴	۰/۰۰۰
باعث ایجاد نوآوری و خلاقیت در زنان روستایی می شود .	۲/۶۷	۰/۹۴	۳۵/۰۴	۱۵	۳/۹۴	۰/۹۴	۲۳/۹۳	-۱۱/۶۲	۰/۰۰۰

دهم بود. از نظر آنها این آموزش ها در شرایط مطلوب باید باعث ایجاد اعتماد به نفس بین آنها شود در حالی که این مولفه در شرایط کنونی در اولویت چهاردهم است.

همان گونه که در جدول ۶ نشان داده شده است از نظر پاسخگویان آموزش زنان روستایی تسهیلمر در شرایط کنونی باعث اثربخشی فعالیت های آموزشی آنان می شود در حالی که در شرایط مطلوب این مولفه در اولویت

جدول ۷) زمینه های دانشی و مهارتی زنان روستایی تسهیلاتر حاشیه طرح های آبخوان داری

عامل	میزان توجه در شرایط کنونی			میزان اهمیت در شرایط مطلوب			آزمون wil-coxn	
	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرها	اولویت	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرها	اولویت
کسب اعتماد به نفس کافی برای آموزش (تسهیلگری)	۵۸/۳	۰/۸/۱	۱۹/۳۰	۳	۴۸/۳	۰/۷/۱	۷۸/۳۰	۱۰
سنجش نیازهای زنان روستایی	۳۴/۳	۲۶/۱	۵۹/۳۷	۱۲	۱۱/۴	۹۰/۰	۸۴/۲۱	۶
استفاده از مطالب علمی و منبع های درسی به روز و جدید برای آموزش	۵۵/۳	۱۲/۱	۶۶/۳۱	۶	۷۱/۲	۰/۲/۱	۶۴/۳۷	۱۵
انتقال دانش به زنان تسهیلگر روستایی	۶۷/۳	۲۵/۱	۰/۳/۳۴	۱۰	۴۵/۳	۹۲/۰	۵۲/۲۴	۷
سازماندهی و تدوین محتوای آموزشی	۸۰/۳	۹۸/۰	۸۳/۲۵	۲	۷۷/۳	۷۷/۰	۳۱/۲۰	۴
مشارکت دادن و فعال کردن زنان روستایی	۷۹/۳	۲۳/۱	۴۸/۳۲	۸	۴۸/۳	۱۳/۱	۵۰/۳۲	۱۳
ایجاد انگیزش و علاقه در زنان روستایی	۵۸/۳	۰/۹/۱	۳۹/۳۰	۴	۶۹/۳	۷۶/۰	۵۱/۲۰	۵
اداره کلاس به روش گروهی و تشویق فراگیران به فعالیت ها و کار گروهی و جمعی	۳۵/۳	۱۱/۱	۲۲/۳۳	۹	۱۷/۴	۷۹/۰	۹۲/۱۸	۲
استفاده از شیوه های مختلفارزشیابی و استفاده از شیوه مناسب برای ارزیابی سطح پیشرفت	۳۴/۳	۰/۲/۱	۴۲/۳۰	۵	۹۵/۳	۸۹/۰	۵۷/۲۲	۳
برنامه ریزی درسی به ویژه مهارت در تدوین و استفاده از طرح درس	۴۷/۳	۸۸/۰	۳۹/۲۵	۱	۰/۷/۴	۱۰/۱	۹۹/۲۶	۹
برنامه ریزی درسی به ویژه مهارت در تدوین و استفاده از طرح درس	۲۰/۳	۰/۲/۱	۸۰/۳۱	۷	۷۷/۳	۹۶/۰	۴۴/۲۵	۸
استفاده از فناوری ها و رسانه های کمک آموزشی	۰۰/۳	۰/۳/۱	۵۰/۳۴	۱۱	۷۷/۳	۶۳/۰	۷۰/۱۶	۱

ادامه جدول ۷) زمینه های دانشی و مهارتی زنان روستایی تسهیلتگر حاشیه طرح های آبخوان داری

عامل	میزان توجه در شرایط کنونی			میزان اهمیت در شرایط مطلوب			آزمون wil-coxn	
	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرها	اولویت	انحراف معیار	ضریب تغییرها	Z	Sig
مهارت های عملی در زمینه موضوع های مورد تدریس	۱۲/۳	۱۳/۱	۱۲/۴۲	۱۴	۰۸/۳	۹۶/۰	-۰/۵۰	۰/۶۲
مشخصه ها، اصول و روش های تدریس اثربخش	۳۱/۳	۰۱/۱	۶۵/۳۰	۶	۰۰/۳	۰۱/۱	-۳/۲۵	۰/۰۰۱
آماده سازی و سازماندهی اثربخش محیط فیزیکی کلاس درس	۷۲/۲	۰۶/۱	۰۴/۳۹	۱۳	۲۸/۳	۰۶/۱	-۵/۷۹	۰/۰۰۰

برنامه های آینده در اولویت نخست باشد در حالی که در شرایط کنونی این مولفه در اولویت یازدهم است. به منظور انجام رگرسیون ترتیبی با متغیر وابسته پیامد ها و اثر گذاری ها آموزش زنان روستایی تسهیلتگر در آغاز آزمون نسبت احتمال مدل بررسی شد. مقدار به دست آمده برای آماره کای اسکویر در جدول ۸ نشان داد که مدل رگرسیون یک مدل معنا دار است.

همان گونه که در جدول ۷ نشان داده شده است برخی زمینه های دانشی و مهارتی زنان روستایی تسهیلتگر در شرایط کنونی و مطلوب دارای تفاوت معنی داری بودند. توانایی در برنامه ریزی درسی به ویژه مهارت در تدوین و استفاده از طرح درس در شرایط کنونی در اولویت اول توجه است در حالی که از نظر پاسخگویان این مولفه باید در اولویت نهم باشد. از نظر پاسخگویان توانایی در استفاده از فناوری ها و رسانه های کمک آموزشی باید در

جدول ۸) آزمون نسبت احتمال مدل

مدل	درست نمایی تابع احتمالی	کای اسکویر	سطح معنی داری
پایه	۵۴۵/۴۳		
نهایی	۰/۰۰۰	۵۴۵/۴۳	۰/۰۰۰

** سطح معنی داری یک درصد

جدول ۹) آزمون نکویی برازش مدل

مدل	کای اسکویر	سطح معنی داری
پیرسون	۱۷/۰۹	۱/۰۰۰
نهایی	۲۹/۱۲	۱/۰۰۰

پیامد و اثرات آموزش زنان روستایی تسهیلگر را تبیین می‌کند. ضریب‌های به دست آمده از رگرسیون ترتیبی و سطح معنی‌داری برای هر یک از متغیرهای مستقل تحقیق در جدول ۹ نشان داده شده است.

برای محاسبه ضریب تعیین در رگرسیون ترتیبی از آماره‌های ضریب تعیین پزودو استفاده شد. ضریب تعیین به دست آمده کاکس و اسنل (Cox and Snell) ۰/۸۷ محاسبه شد که بر مبنای ضریب کاکس و اسنل متغیرهای ۸۷ درصد از احتمال واریانس متغیر وابسته

جدول ۱۰) مولفه‌های موثر بر پیامدهای و اثرگذاری‌های آموزش زنان روستایی

متغیر	ضریب رگرسیون (B)	خطای استاندارد (S.E.)	آماره والد (Wald)	سطح معنی‌داری (Sig)
توانایی انتقال دانش	-۷/۹۶	۱/۷۲	۲۱/۳۸	۰/۰۰۰
توانایی ایجاد نوآوری و خلاقیت	-۱۰/۲۴	۳/۱۱	۱۰/۸۲	۰/۰۰۱
آموزش تسهیلگری به سایر زنان روستایی	-۵/۹۲	۲/۸۹	۴/۲۰	۰/۰۴
عدد ثابت	-۱۵/۳۶	۶/۶۹	۹/۹۳	۰/۰۰۰

توسط تسهیلگران ارتقا یابد و آنان به مهارت‌های مرتبط با آن مجهز شوند و نیز در آموزش‌های خود بر پدیده‌های نوآورانه و روش‌های خلاقانه متمرکز شوند و آموزش‌های اثربخشی را به زنان روستایی ارائه دهند آنگاه پیامد و اثرگذاری‌های آموزش آنان ارتقا خواهد یافت.

رگرسیون ترتیبی گویای آن است که از بین متغیرهای تأثیرگذار بر پیامد آموزش زنان روستایی، توانایی انتقال دانش، ایجاد نوآوری و خلاقیت و آموزش تسهیلگری به دیگر زنان روستایی بر نتیجه و پیامد آموزش‌ها تأثیرگذار بودند (جدول ۱۰). این بدین مفهوم است که هر قدر توانایی و مهارت‌های انتقال دانش

$$Y = -7/96x - 10/24x^2 - 5/92x^3 - 15/36$$

جدول ۱۱) مقایسه وضعیت موجود و مطلوب مولفه‌های آموزش زنان روستایی تسهیلگر

شماره مؤلفه	نام مؤلفه	وضعیت	میانگین	انحراف معیار	مقدار U محاسبه شده	درجه آزادی	سطح معناداری
۱	اصول آموزش زنان روستایی تسهیلگر	موجود	۳/۰۷	۰/۴۱	-۲۴/۳۵۵	۲۶۳	۰/۰۰۰
		مطلوب	۳/۹۲	۰/۳۶	-۱۸/۰۹۳	۲۶۳	
۲	اهداف آموزش زنان روستایی تسهیلگر	موجود	۳/۰۵	۰/۵۵	-۵/۲۶۹	۲۶۳	۰/۰۰۰
		مطلوب	۳/۹۴	۰/۳۸	-۱۲/۲۲۲	۲۶۳	
۳	روش‌های آموزش زنان روستایی تسهیلگر	موجود	۲/۷۵	۰/۳۵	۱۳/۳۸۸	۲۶۳	۰/۰۰۰
		مطلوب	۳/۲۷	۰/۴۷	-۱۳/۱۳۲	۲۶۳	
۴	پیامدهای آموزش زنان روستایی تسهیلگر	موجود	۳/۳۱	۰/۲۷	-۵/۲۶۹	۲۶۳	۰/۰۰۰
		مطلوب	۳/۶۳	۰/۲۶	-۱۲/۲۲۲	۲۶۳	
۵	توانمندسازی آموزش زنان روستایی	موجود	۳/۳۸	۰/۳۱	-۲۸/۵۳۴	۲۶۳	۰/۰۰۰
		مطلوب	۳/۶۰	۰/۲۵	-۸/۷۸۸	۲۶۳	

برای مقایسه میانگین ابعاد مدل آموزش زنان روستایی تسهیلگر در وضعیت موجود و مطلوب از مقایسه میانگین رتبه ای استفاده شد. نظر به اینکه U مشاهده شده در تمامی مؤلفه های مورد بررسی از U جدول بزرگتر است بدین جهت بین وضعیت مطلوب و وضع موجود در همه ی ابعاد مدل آموزش زنان روستایی تسهیلگر (روش های آموزش زنان روستایی تسهیلگر، اهداف آموزش زنان روستایی تسهیلگر، اصول آموزش زنان روستایی تسهیلگر، پیامدهای آموزش زنان روستایی تسهیلگر و توانمندسازی آموزش زنان روستایی تسهیلگر) تفاوت معناداری در سطح ۱٪ بین میانگین تجربی و میانگین مطلوب وجود دارد و می توان عنوان داشت از دیدگاه افراد مورد بررسی (آموزش زنان روستایی تسهیلگر) مؤلفه های مورد بررسی دارای اهمیت زیادی بوده و وضعیت موجود با وضعیت مطلوب در مؤلفه های آموزش زنان روستایی تسهیلگر تفاوت دارد و وضعیت موجود مؤلفه های مورد مناسب نمی باشد (جدول ۱).

نتیجه گیری و پیشنهادها

از آنجایی که مشارکت زنان در طرح های آبخوانداری نسبت به مردان کمتر است بنابراین، برنامه ریزان و مسئولان باید در زمینه توسعه توانمندی زنان روستایی به ویژه زنان پیشرو و تسهیلگر و کمک گرفتن از توانمندی زنان به عنوان آموزشگران ترویجی در موفقیت طرح های آبخوانداری تلاش کنند. بر این مبنا به نظر می رسد برگزاری دوره های ارتقای توسعه توانمندی زنان روستایی حاشیه طرح های آبخوانداری در قالب کارگاه های آموزشی در بازه های زمانی گوناگون (پیش، حین و پس از اجرای طرح آبخوانداری) می تواند بستر مناسبی را جهت توانمندی زنان تسهیلگر روستایی جهت بهره گیری از مهارت های آموزشی برای پذیرش، مشارکت و نگهداری طرح های آبخوانداری فراهم سازد. نتایج پژوهش در قالب

ارکان یک رهیافت آموزشی نشان داد که در شرایط کنونی در محدوده مطالعاتی، متغیر مهارت های ارتباطی (دانش ارتباط موثر) اصل اول آموزش زنان است و در شرایط مطلوب توجه به سودمندی آموزش اصل دیگر آموزش زنان تسهیلگر روستایی است. از نظر هدف های آموزش زنان روستایی تسهیلگر حاشیه طرح های آبخوانداری، ایجاد انگیزه در زنان روستایی برای اجرای تصمیم های خود در مشارکت در طرح های آبخوانداری اولویت اول را در شرایط کنونی و مطلوب دارد. از نظر روش آموزش زنان روستایی تسهیلگر، در شرایط مطلوب استفاده از پیامک و گوشی تلفن همراه برای آموزش زنان دارای بیشترین اهمیت است. از دیدگاه زنان روستایی، پیامدی که از آموزش انتظار دارند ایجاد شغل و اشتغال برای زنان در منطقه ی اجرای طرح آبخوانداری است. ظفری نسب و همکاران (۱۴۰۲)، مقدس و میرترابی (۱۳۹۸)، کهنسال و همکاران (۱۳۹۳) و قلی پور و رحیمیان (۱۳۹۰) بر نقش آموزش بر موفقیت و توانمندسازی زنان روستایی اشاره داشتند.

برابر چارچوب نظری تحقیق، یافته های این تحقیق منجر به ارائه یک رهیافت آموزشی برای بازآموزی زنان تسهیلگر روستایی در منطقه مورد بررسی شد. طبق این رهیافت آموزشی، انگیزه، عشق و اشتیاق به تدریس و یادگیری از طریق عمل اصل کلیدی در آموزش زنان تسهیلگر روستایی است. هدف این آموزش ها باید متمرکز بر ارتقای نگرش زنان تسهیلگر در کنار ارتقای مهارت های فنی، حرفه ای و اجتماعی باشد. طبق این رهیافت بهترین روش برای تدریس در آموزش های تسهیلگری، برگزاری جشنواره، کارگاه آموزشی، نشست های گفت و شنود با استفاده از فناوری های نوین آموزشی است. استفاده از فناوری ها و رسانه های کمک آموزشی و توانایی اداره کلاس به روش گروهی و بهره مندی از روش های مختلف ارزشیابی از جمله مهارت های تدریس مورد تاکید برای توانمندسازی

حرفه ای زنان تسهیلگر روستایی است. برابر این رهیافت، آموزش زنان تسهیلگر باید منجر به ایجاد اعتماد به نفس بین زنان تسهیلگر شده و فرهنگ مناسب برای مشارکت فعال زنان روستایی در آموزش را بوجود آورد.

بر مبنای نتایج پژوهش، در قالب یک رهیافت آموزشی، تاکید می شود که برنامه های ارتقای توانمندی زنان روستایی در سطح آبادی های حاشیه طرح های آبخوانداری توسط زنان تسهیلگر روستایی در قالب کارگاه های آموزشی مورد توجه قرار گیرد و به عنوان اصلی مهم در ارتقای مشارکت حاشیه نشینان در طرح های آبخیزداری قلمداد شود. همچنین به منظور هم افزایی در یادگیری و ارتقای شایستگی زنان تسهیلگر روستایی اقدام به برگزاری کارگاه های مشارکتی در مرحله پیش از اجرای طرح های آبخوانداری برای ایجاد بستری مناسب برای انتقال آموزنده ها و سودمندی های ناشی از مشارکت در طرح های آبخوانداری شود. برگزاری چنین کارگاه های در حاشیه طرح های آبخوانداری موجب پرورش احساس امنیت روانی از طریق احترام متقابل به حاشیه نشینان و زمینه لازم برای اجرای بهتر طرح های آبخوانداری فراهم می آورد. همچنین در حین اجرای طرح، تسهیلات لازم برای برقراری ارتباط بین زنان تسهیلگر روستایی و بخش های مرتبط اجرایی در زمینه ی اجرای طرح آبخوانداری فراهم شود. این امر موجب هماهنگی نیازهای واقعی حاشیه نشینان با طرح های آبخوانداری می شود. برگزاری دوره های کارآفرینی فرصت های

جدید شغلی ناشی از اجرای طرح های آبخوانداری به منظور افزایش روحیه مشارکت حاشیه نشینان توسط زنان تسهیلگر روستایی منجر به اشتیاق ساکنان خواهد شد. تحقیقات عسگریان دهکردی و خسروی پور (۱۳۸۹) و راستین و همکاران (۱۳۹۳) به نقش زنان در توسعه پایدار و توانمندی زنان تاکید داشتند. همچنین بایستی کارگاه های آموزشی برای زنان تسهیلگر روستایی در زمینه های مختلف اعم از روش های نوین تدریس، مواد و تجهیزات آموزشی و چگونگی استفاده بهینه از آنها، روش های مختلف پژوهش در زمینه ی منابع طبیعی و به کارگیری روش های نوین در زمینه ی آموزش عملی بهره برداری از سودمندی های طرح های آبخوانداری برنامه ریزی شود تا ضمن ارتقاء توانمندی آنان، اثربخشی آموزش آنان موجب ارتقاء اثربخشی همه طرح های اجرا شده توسط سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری شود.

سیاسگزاری

از مدیریت ترویج و دفتر امور زنان روستایی و عشایری استان بوشهر که در انجام این پژوهش ما را یاری کرده اند و نیز آقای دکتر شهرام مقدس فریمانی در موسسه آموزش و ترویج کشاورزی و آقای دکتر پرویز بیات در مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان بوشهر بخاطر راهنمایی های ارزنده و موثر ایشان قدردانی می شود.

منبع ها

- ابراهیم زاده، ع. ۱۳۸۳. فلسفه تربیت. چاپ اول. تهران: دانشگاه پیام نور.
- بودرجمه‌ری، خ. و نایب زاده، ف. ۱۳۸۸. ارزشیابی طرح تسهیلگران زن روستایی در ایجاد ارتباط دو سویه و افزایش مشارکت زنان روستایی در عرصه های مختلف توسعه روستایی (مطالعه موردی: دهستان مازول از بخش مرکزی شهرستان نیشابور). پژوهش زنان، دوره ۷، شماره ۳، صص ۸۷-۶۹.
- ثمری، ع. ۱۳۹۴. مبانی نظری توسعه آموزش عالی و سیستم، دانشگاه. تهران: انتشارات آفاق کلام.

- خوش فر، غ.، صالحی، ص.، وصال وعباس زاده، م. ۱۳۹۴. بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر آگاهی‌های محیط‌زیستی روستائیان (مطالعه موردی: دهستان جاغرق شهرستان بینالود). پژوهش‌های روستایی، دوره ۶، شماره ۱: ۱۵۸ - ۱۳۷.
- راستین، م.؛ خاتمی، س. و؛ نوچه، م.، ه.؛ میر عماد، س. ح. و گلیوری، ا. ۱۳۹۳. نقش توانمندسازی زنان در مدیریت پایدار منابع طبیعی (مطالعه موردی: روستای فروان در طرح بین‌المللی مدیریت پایدار منابع آب و خاک حبله رود - استان سمنان). اولین همایش ملی زن و توسعه پایدار روستایی.
- ظفری نسب، م.، گلزاری، ز.، نوریان، م.، رضوی، ح. ۱۴۰۲. شناسایی و تبیین ابعاد و مولفه‌های توانمندسازی زنان روستایی استان لرستان، روستا و توسعه، سال ۲۶، شماره ۱۰۲: ۲۵۴-۲۳۱.
- ظفری نسب، م.، گلزاری، ز.، نوریان، م.، رضوی، ح. ۱۴۰۰. فرا ترکیب عوامل مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی، روستا و توسعه، سال ۲۴، روستا و توسعه، شماره ۹۶: ۴۷-۶۹.
- عسگریان دهکردی، ف. و خسروی پور، ب. ۱۳۸۹. تحلیل نقش تسهیلمگران در افزایش مشارکت زنان روستایی به منظور پیشرفت در توسعه پایدار کشاورزی. اولین همایش ملی کشاورزی پایدار و تولید محصول سالم. تعداد صفحات اصل مقاله: ۴ صفحه
- عظیم پور، ا.، مصرآبادی، ج. و یارمحمدزاده، پ. ۱۳۹۴. طراحی و اعتبار بخشی مقیاس راهبردهای آموزشی معلمان. نشریه آموزش و ارزشیابی، ۸(۳۱): ۶۳-۷۵.
- فدایی‌ده‌چشمه، ب.، احمدی عیسی‌آبادی، و. و خدادادی، ا. ۱۳۹۵. فلسفه و آموزش و پرورش بزرگسالان در ایران و جهان. اولین کنفرانس بین‌المللی نوآوری و تحقیق در علوم تربیتی، مدیریت و روانشناسی. ۱۳ اسفند ۱۳۹۵. تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی سروش حکمت مرتضوی.
- فرهمنند، م.، شکوهی فر، ک و سیار خلیج، ح. ۱۳۹۳. بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر رفتارهای زیست محیطی (مورد مطالعه: شهروندان شهر یزد)، نشریه مطالعات جامعه‌شناختی شهری (مطالعات شهری)، شماره ۱۰، جلد ۴، صفحات ۱۰۹ - ۴۱.
- قلی پور، آ. و رحیمیان، ا. ۱۳۹۰. رابطه عوامل اقتصادی، فرهنگی و آموزشی با توانمندسازی زنان سرپرست خانوار. فصلنامه رفاه اجتماعی، سال یازدهم، شماره ۴۰، تهران، صص ۶۲-۳۰.
- کرمی، ع. ا. و کشاورز، م. ۱۳۹۴. ابعاد انسانی حفاظت از منابع طبیعی، علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، جلد ۱۱، شماره ۲.
- کمالی، م. ب. ۱۳۹۰. ارزشیابی مشارکتی طرح زنان تسهیلمگر توسعه روستایی: فرایند اجرا و اثرات. وزارت جهاد کشاورزی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج، دفتر امور زنان روستایی و عشایری. چاپ فرهنگ.
- کمالی، م. ب. ۱۳۸۵. گزارش طرح مطالعاتی بررسی کاربرد رهیافت ارتباط دو سویه مروجین زن روستایی، دهستان میانکوه اردل. ناشر: دفتر مطالعات و طراحی ترویج و نظام بهره‌برداری. ۲۲۰ صفحه.
- کهنسال، م.؛ محسنی، ا. و محمدزاده، ح. ۱۳۹۳. بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت زنان تسهیلمگر روستایی در خراسان شمالی، استفاده از توبیت دوحدی. اولین همایش ملی زن و توسعه پایدار روستایی.
- مریدسادات، پ. اسدی، ع. و صادقی، ف. ۱۳۸۶. بررسی اثربخشی طرح تسهیلمگران زن روستایی در شهرستان دماوند. مجله علوم کشاورزی ایران، دوره دوم، شماره دوم، صص ۳۱۱-۳۰۱.

مقدس فریمانی، ش. و زمانی، غ. ح. ۱۳۸۶. رهیافت آموزشی گزیداری برای دوره کارشناسی کشاورزی، علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، جلد ۳، شماره ۱: ۱۱-۲۵.

مقدس فریمانی، ش.، محمودی، م. ۱۴۰۰. رهیافت آموزش کشاورزان آینده ایران از نظر متخصصان آموزش کشاورزی، فصلنامه پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی، ۱۳ (۵۵): ۱۶۴-۱۷۵.

مقدس فریمانی، ش.، میرترابی، م. ۱۳۹۸. تاثیر دوره های آموزشی ترویجی بر توانمندی اقتصادی زنان روستایی عضو صندوق اعتبارات خرد استان سمنان، فصلنامه پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی، ۴۹: ۷۱-۹۰.

مقدس فریمانی، ش.، بخشی جهرمی، آ.، علیزاده، ن. و بذرافکن، خ. ۱۳۹۸. آموزش و ترویج کشاورزی. چاپ اول. تهران: مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه پیام نور.

ویسی، ه. ۱۳۹۷. تسهیلگری توسعه روستایی (راهنمای تسهیلگران)، تهران: انتشارات موسسه آموزش عالی علمی کاربردی جهاد کشاورزی.

Anderson, J. and Farington, J. 1996. Forestry extension: facing the Challenges of today and tomorrow. UNASYLVA, 47, 32-35.

Balzarova, M. A., and Castka, P., 2008. Underlying mechanisms in the maintenance of ISO 14001 environmental management system, Journal of Cleaner Production, 16 (18), 1949- 1957.

Hoque, M. and Itohara, Y. (2008). Participation and decision making role of rural women in economic activities: A comparative study for members and nonmembers of the micro-credit organizations in Bangladesh. Journal of Social Sciences 4(3): 229-236.

Merrill, M. D. (2000). Instructional strategies that teach. CBT solutions, November/December, 1-11.

North American Association for Environmental Education., 2011. Excellence in Environmental Education, Guidelines for Learning K-12, Executive Summary and Self - Assessment Tool, Washington D.C.

Sarkis, J., Gonzalez-Torre, P., and Adenso - Diaz, B., 2010. Stakeholder pressure and the adoption of environmental practices: The mediating effect of training, Journal of Operations Management, 28, 163- 176.

Sultana, B.; Binitizaaba, Z. and Umemoto, K. (2010): «Women's Empowerment Through the Development of Micro Entrepreneurship in Rural Bangladesh», The Social Sciences 5(1): 1-9, 2010.

Wang, J. Keung, Chak – Wong (2011). "Understanding organizational citizenship behavior from a cultural perspective: An empirical study within the context of hotels in Mainland China". International journal of hospitality management, Vol. 30, Issue 4. PP: 845-854.

The educational approach of empowering rural women facilitators on the edge of the Kosar watershed project in Tangistan

M. A.A. Khalafloo¹, A.AK.khosravi Babadi*², H.R.Rezazadeh bahadoran³, P.Bayat⁴, A.R.hasani Bafarani⁵

1- PhD student in Philosophy of Education, Department of Educational Sciences , Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2- Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

3- Associate Professor, Department of Educational Sciences, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

4- Assistant Professor of Bushehr Agricultural and Natural Resources Research and Education Center, AREEO, Tehran, Iran.

5- Assistant Professor, Agricultural Research Education and Extension Organization (AREEO), Tehran, Iran.

Abstract

Rural women are considered to be the main force for rural transformation and development. Among the important approaches to pay attention to the rural women community is their education and empowerment, one of the effective ways of which is to employ local progressive women as "facilitators" to build capacity and drive in the society. Training and supporting knowledge and skills of these rural women facilitators is one of the most important tasks of institutions related to rural development. The aim of this research is to provide a suitable educational approach by examining effective educational indicators that are used to empower women rural watershed project facilitators. This research is applied in terms of purpose and the purpose of causal-relational research. The data collection tool was a researcher-made questionnaire, whose validity was confirmed by its form validity by examining the opinions of experts in rural development and water supply and its reliability by calculating the combined, common and ordinal theta reliability coefficients. The combined reliability of the variables was between 0.81 and 0.89, the joint reliability was between 0.68 and 0.74, and the ordinal theta was between 0.77 and 0.84. The data collection tool was a questionnaire, and the statistical population of this research was all the women rural facilitators in the villages on the edge of the Kosar Tangistan watershed project in the provinces of Bushehr, Fars, Kohgiluyeh and Boyer Ahmad, Hormozgan, in the number of 850 person. The sample volume was determined to be 264 person using Cochran's formula. The random sampling method was simple and interviews were conducted with women facilitators in the villages on the outskirts of the project in 2019. Wilcoxon's non-parametric test was used to compare the status of the existing and desirable education approach components of rural women on the margins of watershed projects in terms of respondents and rank regression was used to determine an effective component on the outcome of education. The results of the research showed that; In the current conditions, communication skills (knowledge of effective communication) is the first principle in the education of women facilitators, and in favorable conditions, paying attention to the usefulness of education is the first principle of the education of rural women facilitators. From the point of view of rural women, the result they expect from education is sustainable employment for women in the watershed implementation area.

Index Terms: Women Facilitators, Watershed Project, Educational Agents, Rural Women

Corresponding author: A.AK.khosravi Babadi

Email: khosravi.edu@gmail.com

Received: 2023/06/18

Accepted: 2024/03/19